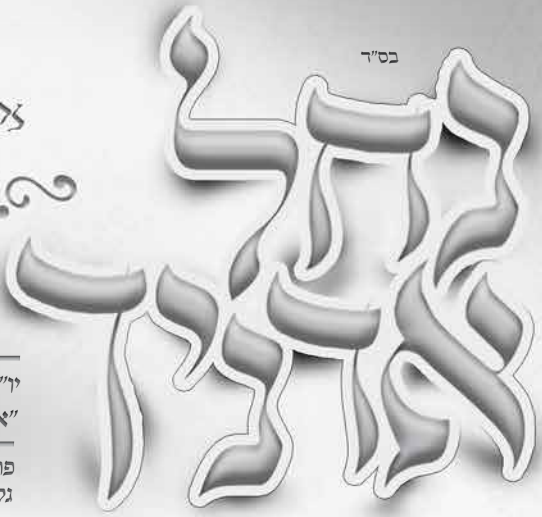

להגות נעים תורה וחסידות
מגיד היוצא מעוד

י"ל ע"י התאחדות האברכים
"אדנים לתורה" דהסידי זוטשקא
פר' האיזני שבת שובה - ויה"כ תשפ"א
גליץ ס"ח

נחל קדומים

דברות קודש ממעיין נובע, כ"ק מרן רבנו"ק ז"ע

חלוקי הנחל

פלאות התורה מאוצרותיו של
הגה"ח ר' זרח רונטל שליט"א

"ומאהבתך ה"א ומחמלתך שחמלת על בני בריתך"

רחמי השי"ת העצומים החפץ בתשובת רשעים
וחושב מחשבות לכל ידח ממנו נידח

ענין התשובה מופלא מכינת אנוש

מובא במס' תמיד (ב) שבשער הגדול של ההיכל שבבניהמ"ק היו שני פתחים קטנים (פפשיים) ובצד הצפוני היה פתוח כמו כל שערי המקדש ששימשו לכניסה ויציאה, אבל בשער הדרומי מעולם לא נכנס אדם! ועליו מדבר הנביא יחזקאל (מד-א) "ויאמר אלי ה' השער הזה סגור יהיה. לא יפתח ואיש אל יבוא בו כי ה' אלוקי ישראל בא בו והיה סגור".

ובפרקי דרבי אליעזר (פ"א) איתא שבזמן כניסת שבת קודש, ובזמן מולד הלבנה בראש חודש-היו רואים איך ששער זה נפתח מאיליו, ויודעים עי"ז שיש שם השראת השכינה! והתקדש השבת-וראש החודש. ומיד היו כורעים ומשתחווים לפני אלוקיהם!!

וביערות דבש (ח"א דרוש ט"ו וכו' בח"ב דרוש י"ד) אומר שבאותו שער מופלא רמוז ענין התשובה, שהוא סוד פלא שא"א שיהיה בכלל השגה והבנה בו לא חכם ולא נביא! וכמובא בירושלמי (מסכת פ"ב ה"ב) שעל פי החכמה-חוטא-רעה תרדפהו ר"ל. וע"פ הנבואה הנפש החוטאת תמות ר"ל, ורק הקב"ה אומר את היחידוש שיעשה תשובה ויתכפר לו. שזה יחידוש למעלה מכל גדרי וסדרי העולם שניתן עוד לתקן לאחר שכבר קילקל והרס והחריב ר"ל, ובו בזמן שהמקטרגים עומדים ושומרים על כל הפתחים שלא יכניסו שם את החוטאים-לוקח ה' את החוטא ופותח לו שער צדדי שאף א' לא יודע עליו ולא מעלה על דעתו ששער סגור זה יכול בכלל להפתח, שאפילו בעונות נוראות כאלו ידוע עליהם תשובה-פוחת ה' שער לבעל תשובה להכניסו ולקבל תשובתו.

זה ביאור הגמ' בברכות דף י' ע"א שהנביא ישעיה אמר לחזקיהו המלך שסיבת חוליו - מחמת שלא נשא אשה, וחזקיהו א"ל שיודע ברוה"ק שעתידים לצאת ממנו בנים משחיתים ר"ל. אבל הנביא טען לו: "בהדי כבשי דרחמנא למה לך" שאמנם ע"פ הנבואה והשכל נראה שלא ראוי להביאם לעולם - אבל כח תשובה הוא מסודות הבריאה שא"א לנבוא להשיגם, חוץ מהבורא בעצמו! וע"פ חשבון זה כן צריך לישא אשה. ואמנם אע"פ שמנשה בן חזקיהו הכעיס לפניו ית', בשעה שתפסו אותו והכניסו אותו בתוך דוד נחושת והסיקו תחתיו. ואע"פ שכל רגע שעסוק עדיין בע"ז סובל, ורק עד שאחרון העי"ז לא עזר לו אז נזכר בגירסא דינוקתא שלו ופנה לבורא, והיו מלאכי השרת מסתמין את החלונות שלא תעלה תפילתו וכו', והקב"ה חתר לו חתימה מתחת כסא הכבוד וקיבלו. ובסדר עולם רבה (ב) איתא שיהיה בעל תשובה ל"ג שנים! ואיתא באריז"ל שבמתיבתא דרקייעא מנשה הוא הראש ישיבה בישיבת בעלי התשובה! ואומר הרבי ר' יהונתן שאותו שער שה' פתח וחתר לו הוא פלא כזה, שעל זה התכוון סבו דוד המלך "מאת ה' היתה זאת היא נפלאות

המשך בעמוד ג <<<

יושר האדם כהיכשלו בעבירה

אם יש עליו מלאך מוליך אחד מני אלף להגיד לאדם ישור וכו' (פפח). יש לדייק מאי תיבת "ישור", דהוה ליה למימר "ללמד זכות". ואפשר לומר, דהנה אפילו הרשעים לבם מלאים חרטות, ואפילו בשעה שנלכד ברשת היצה"ר לעשות העבירה אינו מתכוון להכעיס לבורא חלילה, רק היצה"ר מטעים לו הדבר ברגע ההוא ומראה לו פנים להיתר באיזה אופן שיהיה, ולפעמים צובע לו לצד מצוה. וזהו הפירוט, אם יש עליו מלאך וכו' להגיד לאדם "ישור", היושר שלו שהיה במחשבתו בשעת העבירה, ועי"ז ג"כ "ויחננו ויאמר" וגו'.

(רביה"ק ר' מאיר מפרמישלאן ז"ע)

מי שבכחי 'אין' יכול להציל ממה"ד

ראו עתה כי אני הוא וגו' מחצתי ואני ארפא ואין מידי מציל (זברים לב, טז). ויש להבין, הלא מצינו שאמרו חז"ל (בבא בתרא קטו ע"א) מי שיש לו חולה בתוך ביתו, ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים, נראה מזה שיש כח בחכם להציל. עוד להבין, ששם בגמרא הוקשה והלא 'אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ד" (משלי כא, ל), ומתורץ כאן קודם גזר דין וכאן לאחר גזר דין, דלאחר גזר דין אין כח בחכם להציל, ובאמת הלא אמרו חז"ל (מועד קטן טז ע"ב) השם יתברך גוזר והצדיק מבטל, משמע אף לאחר גזר דין.

ונראה לבאר שיש ב' בחינות, א' שהוא חכם ולומד תורה ואינו מפנה לבו לבטלה, ההוא נקרא חכם, ויש כח בידו לבקש רחמים, ורק קודם גזר דין, ויש חכם וצדיק שהוא שפל רוח באמת, והוא בעיניו כאפס וכאין, וצדיק כזה יש כח בידו גם לאחר הגזר דין להפוך לרחמים.

וזהו שמרמז הכתוב "ואין" פירוש מי שהוא בבחינת "אין" בחינת שפלות רוח, מידי פירוש אפילו "מידי" היינו אחר הגזר דין, "מציל" ומהפכו לרחמים.

(רביה"ק ר' מרדכי מנדבורנא ז"ע)

תשובה עד שנדע שה' אלוקינו

שובה ישראל עד ד' אלקיך. מצות התשובה היא, שנחזור כל כך בתשובה עד שנרגיש כבר שהשי"ת הוא אלקינו. כי כתיב (ישעי' נט, א) עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם. שבגרמת העוונות נעשה מסך המבדיל בינינו ובין אלקינו שאין אנו מרגישים בקרבת אלקים, לא בבחינת "אני לדודי" ולא בבחינת "ודודי לי". וכאשר חוזרים בתשובה שלימה, ומסירים את המסך המבדיל, אזי זוכים לראות באור פני מלך חיים ולהרגיש שהוא ית' אלקינו.

"כי כשלת", מה שהאדם נכשל בפעולותיו, שאינו מצליח כראוי הן ברוחניות והן בגשמיות, הכל הוא "בעונך", שעי' המסך המבדיל שנעשה עי"

העוונות טחו העינים מראות נכוחה כיצד להתנהג ברוחניות ובגשמיות, ועי"ז הוא נכשל רח"ל כעיוור המגשש באפילה. וכשיחזור בתשובה, ישוב לראות באור ד', ולא ישל שוב.

"קחו עמכם דברים" היינו דברי תורה ודברי תפלה, "ושובו אל ד'", רק עי" רבוי בעסק התורה, ועי" רבוי בתפלה ותחנונים לפני השי"ת אפשר לשוב אל ד' כראוי.

(כ"ק מרן רבינו הנחל יצחק ז"ע)

מהנחל
נחלי אש בקצירת האומר

"אנוטען טאג - אגוט יאהר"

י"ל בדרך צחות: דרך העולם כשאחד אומר לחבירו "אנוטען טאג", עונה לו חבירו "אגוט יאהר". על אחת כמה וכמה שהשי"ת כאשר בני ישראל נותנים לו "יום טוב" אחד בשנה, שהוא יום הכיפורים, שעליו אומר התנא דבי אליהו "מיים יצרו ולו אחד בהם", בודאי שהוא יענה לנו עבור זה ויתן לנו "אגוט גענענטשט יאהר".

(כ"ק מרן רבינו הנחל יצחק ז"ע)

התרת עבותות החטא ביה"ק

על דעת המקום ועל דעת הקהל וכו' אנו מתירין להתפלל עם העבריינין. צריך להבין אמירה זו, והרי כל תענית שאין בו מפורשע ישראל אינו תענית (ביריות ה) וא"כ בכל תענית מתירין להתפלל עם העבריינין. ומה צריך התרה מיוחדת ליום הכיפורים. ויש לבאר עפ"ד האבני נזר ז"ע על הגמ' בקידושין (טז) כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה התרה לו. והיוצא מדבריו, שכל השונה ומשלש בחטא, נעשה קשור לסטרא אחרא רח"ל.

ולכן בפתיחת התפילות של יום הכיפורים, בו אנו אמורים לקבל על עצמנו עול מלכות שמים מחדש ואנו שואלים בכאב וביגון, הכיצד נוכל לפתוח בתפלת יום הכיפורים, אם אנו ח"ו קשורים בשלשלאות של ברזל אל הסט"א רח"ל, מחמת חטאינו שעלו ונשתרגו על צאוורנו, וכמה מהם נשנו ונשלשו, וכיצד נוכל לפתוח פה לפני אדון כל. לכן אנו מכריזין בפתיחת התפילות על דעת המקום וכו' "אנו מתירין". פירוש, הקשר אל הסט"א בטל ומבוטל ביום הקדוש אשר בו אין לשטן שליטה. ואומרים בכל נדרי "ואסורן לא אסרי" היינו הקשר אל הסט"א אינו קשה, "כלהוין יהוין שרין", כל הקשרים מכל החטאים רח"ל יהיו מותרים ללא שום חלות. ומעתה יוכל כל אחד לפתוח בתפילה זכה לפני קונו וצורו, ולקבל עליו עול מלכות שמים שלימה.

(כ"ק מרן אדמו"ר ז"ע)

דרשת שבת שובה

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א – שנת תש"פ

מנהג ישראל תורה לומר דרשה בשבת שובה. הנביא הושע אומר "שובה ישראל עד ד' אלוקיך כי כשלת בעונך". ויש לבאר הלשון "עד ד' אלוקיך", וכן הלשון "כי כשלת בעונך", דבר דקדוקו חז"ל דמכשול הוא שוגג, ועון הוא מזיד. ואז"ז ויא"ז ה' גילגל לפרש, דהנביא מלמד זכות דאצל בר ישראל אפילו המזיד הוא לאמתו של דבר רק מכשול ושגג, כי לבו בל עמו, כי גלוי וידוע לפניו ית' שרצונו לעשות רצונו.

והנה בש"ס יומא (פ) "שאל רבי מתיא בן חרש את רבי אלעזר בן עזרי' ברומי, שמעת ארבעה חילוקי כפרה שהי' רבי ישמעאל דורש, אמר שלשה הן ותשובה עם כל אחת אחת".

(ויתכן מה שסיפור שהי' השאלה בחומי, כי בחומי הי' מונח הפחית שהי' עלי' טיפי דמים מן פר יוה"כ, כמו שאמר רבי יוסי אני ראינו בחומי, ויתכן שהי' מדברים מענין הכפרה שהי' בזמן שבחמ"ק הי' קיים, ומזה באו לדבר על חילוקי הכפרה ששארו לנו בזמן הזה.)

וחילוקי הכפרה הם, על עשה – תשובה מכפרת מיד. על ל"ת – תשובה תולה, ויוה"כ מכפר. על ל"ת שיש בו כרת או מיתת ב"ד – תשובה ויסורין תולין, ויוה"כ מכפר והחמור שבכולם הוא חילול ה', שאין מתכפר בחיים חיותו.

ובהקדמת ספה"ק דרך פקודך להרה"ק בעל בני יששכר זי"ע האריך לבאר, דלא יתכן שד' חלוקי הכפרה ימנעו בעד איש ישראל מלהטהר אל קונו, קודם יוה"כ, כשעבר על לאוין וכדו'. וכתב דיש אפשרות בכל עת ובכל שעה לקבל את הטהרה והזיכור של כל חילוקי הכפרה. דענין טהרת יוה"כ הוא ע"י התכללות נפשות ישראל בשורשן, ועי"ז נטהרים בשורשם הנקרא "אם הבנים". והנה בכל עת שיסוף האדם להתכלל בשורש כל ישראל ע"י קיום מצות ואהבת לרעך כמוך, יוכל להשיג טהרת יוה"כ. וזהו כונת רבינו יונה בשערי תשובה, שמי שעבר על ל"ת ועשה תשובה יכסוף ויחכה להגיע ליוה"כ, דעי"ז ישיג סגולת יוה"כ גם באמצע השנה.

ואם עבר על כריתות ומיתות ב"ד רח"ל, שגמר כפרתו ע"י יסורין ח"ו, הנה יוכל להזדקק ע"י יסורין של תורה, וע"י שמקבל על עצמו לעמוד בתורה ביתר שאת יוכל להתמרק עונו.

ועל עון חילול ה' רח"ל, הנה רבינו יונה כתב דמצא לו מרפא ע"י שיקדש שם שמים להודיע לבני האדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו, שהוא תשובת המשקל למה שחילל שמו ית' רח"ל. ובהקדמת דרך פקודיך הוסיף דעי' שמקבל ע"ע מסירות נפש בשעת קריאת שמע וכדו', נחשב לו ג"כ כיסורי מיתה, ומתכפר גם העון החמור הזה. דעי"ז נאמר כי עליך הורגנו כל היום, כדאיתא בתוש' הרשב"א.

ואמר הרה"ק הנ"ל לרמז זאת בדברי הנביא הושע, "שובה ישראל עד ד' אלוקיך", ואם תאמר הרי ישנן ד'

חילוקי כפרה המונעים את האדם מזיכוך גמור. וכי תד נאמר לו שבפיך ובלבבך לעשותו, ע"ז אמר הנביא, הנה על מצות עשה סגי בתשובה ויודי לחוד, ואינו זו משם עד שמתכפר לו. וזשאה"כ "קחו עמכם דברים", היינו וידוי, "ושובו אל ד'" תיכף ומיד. ועל ל"ת שנצרך לזה טהרת יוה"כ, ע"ז אמר "אמרו אליו כל תשא עון", היינו אמרו להשי"ת אתה כולל את נשמות כל ישראל, ונכספים אנחנו להתכלל בשורש כללות ישראל כדי שזכה לסגולת יוה"כ. ואם עבר על כריתות ומיתות ב"ד רח"ל שגמר הכפרה הוא ע"י יסורים ה"ק, ע"ז אמר "וקח טוב", אין טוב אלא תורה, שע"י יסורין ועמל של עסק התורה, ישיג זיכוך גם לזה. ועל עון חילול ה' רח"ל אשר לא יכופר עד עת פקודה, ע"ז אמר "ונשלמה פרים שפתינו", דהנה בעת שבהמ"ק הי' קיים כשהקריבו קרבן, הי' קל לצייר בעת ההקרבה, שמן הראוי היה להעשות בו מיתה זו עבור חטאו, והשי"ת פדאו ממות, אמנם מקבל הוא ע"ע מסירות נפש עבור כבודו ית"ש. וכהיום שאין לנו זבח, נשלמה פרים שפתינו, דהיינו בשעת קריאת פרשיות הקרבנות, וגם בעת קריאת שמע, יוכל להשיג בחי' מסי"ג, ויתחשב לו לכפרה גם על עוון ח"ה, עכדה"ק.

והנה בספר משך חכמה בפרשתן, כתב לחדש דאף שאין מועיל תשובה לחוד על עון ח"ה עד עת פקודה, מ"מ בשעת נעילה מועיל תשובה גם על זה. ותמך יתדותיו בדברי הירושלמי ריש סנהדרין דכל ימי התשובה אין הקב"ה דן יחידי שנאמר כל צבא השמים עומדים. אבל לעת החתימה, אינו חותם אלא כיחיד, שנאמר ואגיד לך את הרשום בכתב אמת. ולכן אע"פ שבשאר הימים שהמלאי של מעלה משתתפים בדיון, אין יכולים למחול על עוון חילול ד', אבל בשעת נעילה שהיא עת חתימה, השי"ת בעצמו יכול למחול על כבודו ומי יאמר לו מה יעשה, ולכן בעת נעילה מזכירים הפסוקים כי לא אחפוץ במות המת וגו', למה תמותו בית ישראל וגו'. כי הוא שעת הכושר לבקש מחילה על העוון שמיתה מכפר עליו, ועתה אין צורך לך, אלא ושובו וחיו.

והנה במנחת חינוך (מצוה ס"ח) כתב, דד' חילוקי כפרה הם רק בעושה תשובה מיידא, אבל בעושה תשובה מאהבה הרי הזדונות נעשים לו כזכיות, ואפילו על חטא ח"ה רח"ל מועיל תשובה מאהבה וכ"כ החיד"א והבני יששכר.

ויש לרמז זאת בדברי הנביא, "שובה ישראל עד ד' אלוקיך כי כשלת בעונך", דהנה קרי לי' עוון וקרי לי' מכשול, וירמז על חטא חילול ד', דאחד שוגג ואחד מזיד בחילול ד', כיון שבמצואות נתחלל ש"ש על ידו רח"ל. ומורה לנו הנביא הדרכים שאפשר לכפר גם על עון חמור זה בחיים חיותינו, האחד הוא "שובה ישראל עד ד' אלוקיך", כדברי המשך חכמה, שכאשר שבים בשעת

נעילה שהשי"ת דן יחידי, אפשר לשוב גם על החטא שהמכשול בשוגג נחשב כעוון.

ולפ"ד הרבינו יונה, שע"י שמקדש ש"ש ומודיע לבני האדם גבורותיו, יכול נמי לכפר על עוון זה. רמז הנביא "קחו עמכם דברים" לדבר ולעורר בני אדם, ועי"ז "ושובו אל ד'" אפילו על העוון הנ"ל.

ולדברי המנחת חינוך שבתשובה מאהבה שמהפך העוון לזכות, נמי מועיל לחטא זה, רמז הנביא "אמרו אליו כל תשא עון וקח טוב", שע"י שנשא נרומם את העוון ע"י תשובה ונהפכנו לטוב, נמי יהי' תיקון לעוון זה.

ולדברי הדרך פקודיך דמועיל מסירות נפש, ע"י שיחשוב שהי' ראוי לעשות לו מה שנעשה בקרבן, ע"ז רמז הנביא "ונשלמה פרים שפתינו", וכמ"ש הדרך פקודיך בהקדמתו.

והנה בירושלמי איתא דעון חילול ה' מתכפר שלישו ע"י תשובה ויסורים, ושליש ע"י יוה"כ, ושליש ע"י מיתה רח"ל. ולפי המבואר במשך חכמה שבשעת נעילה אפשר לכפר על עוון זה בחיים חיותינו, יתכן לבאר בזה את דברי המדרש המובא בטור (אורח סי' תקפ"א), משל למלך שמרדו בו בני מדינה אחת ולא שלמו המס, ובא אליהם בחילו, בתחלה יצאו לקראתו הגדולים, ומחל להם שליש, כשנתקרב יותר למדינה, יצאו לקראתו הבינונים ומחל להם שליש, וכשהגיע אל המדינה יצאו לקראתו כל בני המדינה ומחל להם על הכל. והנמשל הוא כלפי ערב ראש השנה שהגדולים מתענים, ומחל השי"ת על שליש, ובעשיית הבינונים מתענים, ומחל השי"ת על שני שלישים, וביוה"כ כולם מתענים ומחל להם השי"ת על הכל.

ותמה ע"ז הבית יוסף דא"כ מחילת צום יוה"כ דומה למחילת צום ער"ה, והרי "ביום הזה וכו' לפני ד' תטהרו" כתיב. ומתרחץ הב"ב, דמחילת שליש האחרון קשה יותר ממחילת השליש הראשון. והט"ז כתב דזה דוחק, ועל כן מפרש שהצומות הראשונים אין מועילים למחוק החטאים, אלא להעבירם, והעוון עצמו אינו נמחק. ורק בצום יוה"כ נמחקים שני השלישים הראשונים לגמרי. ומדייק כן בלשון המדרש, דביוה"כ מחל להם על הכל, משמע גם על הראשונים, וזה שמסיים המדרש מה דאזיל אזיל ומכאן ולהלן חושבנא. כדי להורות, שעתה המחילה היא לגמרי, ולא באופן של העברה דעלמא.

ויתכן לומר, דהמדובר על ג' מיני החטאים, שאין מועיל להם תשובה גמורה בכל השנה, וצריך להשתוקקות ליוה"כ, כדברי הדרך פקודיך, או לסגולות הנוספות המועילות לכפרה גמורה. ויתכן דהירושלמי שכתב דשליש נמחל ע"י תשובה ויסורים וכו', מיירי בחטאי לאו שיש בו כרת, והי' בו ג"כ חילול ד'. שעל חלק הלאו צריך לכפרת יוה"כ, ועל חלק הכרת, צריך ליסורים ר"ל, ועל חלק חילול ה' צריך לסגולה שמועיל במקום מיתה, וא"כ שליש נמחל, ע"י שחוזרים בתשובה ומשתוקקים לקראת יוה"כ, ושליש נמחל ע"י שמקבלים ע"ע יסורים של תורה, ושליש נמחל ע"י שמתקברים להשי"ת בעת נעילה, שהוא גמר הכפרה.

ולומדים אנו מכל זה, שכל שהשי"ת מתקרב יותר אלינו, זוכים אנו יותר לכפרה, ובשעת נעילה שאז אנו קרובים ביותר אל השי"ת, זוכים אנו לכפרה אפילו על החלק הקשה ביותר, כי קרבת אלוקים מטהרת.

וזהו שמסיים הנביא הושע "ואכלתם אכול ושובע והללתם את שם ד' אלוקיכם וגו' וידעתם כי קרב ישראל אני ואני ד' אלוקיכם ואין עוד". כי במצאי יוה"כ יוצאת בת קול ואומרת "לך אכול בשמחה לחמך וגו'". ואז עלינו להודות ולהלל להשי"ת אשר הפלה אתנו חסדו ומחל לנו אפילו על העוונות החמורים ביותר, וזה לפי שבשעת נעילה נתיחד הוא ית' אתנו ואין עוד מלבדו, ומי יאמר לו מה יעשה. ועל רגעי דבקות אלו עלינו להודות ולהלל לבוראנו ית"ש, שנתן לנו יום קדוש כזה, שיש בו כח לכפר על כל חטא ופשע, מתוך רחמים וחמלה בלי קץ ותכלית.

ויהי' שזכה לטהרת יוה"כ בשלימות, ולתשובה שלימה מתוך שמחת הלב, ולשנת גאולה וישועה בתוך כל ישראל אמן.

תכלית דרשת שבת שובה

תכלית דרשת שבת שובה לעורר העם לתשובה. המג"א סי' תכ"ט (סק"א) כתב דנהגין לדרוש בשה"ג ובש"ת והעיקר להורות לעם ד' דרכי ד' ואת המעשה אשר יעשו. ועי' מטה אפרים (סי' תרב סעי' מא) שהאריך להמליץ על הרבנים מאוד נעלים שדרשו בפלפולים על פי דרך אמיתית ולתכלית תוה"ק, וסיים ג"כ לדקדק שיהיה הכל לתכלית התורה והיראה עש"ב. ולע"ז לא כדורות הראשונים דורות האחרונים, דורות הראשונים לא הרשו אותם האומות שילכו נערי בני"ב בתי ספריהם, ולא למדו לשונם, והי' לבני ישראל רק בית אביו ובית התפלה והישיבה. וממילא נהגו בדרך תורתנו הקדושה. ואם נמצא איזה דבר הצריך תיקון, התחכם הרב להבליעו בנעימות בתוך דרשתו, ולהוכיחם, ולברר להם העולה בדבר ההוא, ושכן לא יעשה, ולפעמים הי' צריך לעורר ולתקן איזה תקנות טובות, והי' מציע ומברר הדברים בתוך דרשתו, ועכ"פ לא הי' בדברים אלו כדי דרשה, והי' מברר לפנייהם כמה עניני הלכה, ומפלפל בהם, כי אין בהמ"ד בלא חידוש, והי' בזה כמה תועלויות טובות.

(כ"ק מרן רבינו הנחל יצחק זי"ע)

בעינינו, שאחרי כאלו חטאים נוראים - בכ"ז מאת ה' היתה לקבלו בתשובה וממילא "זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו".

שידוד מערכות השמים לצורך התשובה

נראה להלן בעז"ה כמה דוגמאות, עד כמה גדולה אהבת הבורא אלינו שחושב מחשבות לכל יהיה ח"ו ממנו נדח, וחפץ בתשובת רשעים, כי לא יחפוץ במות המת, כי אם בשובו מדרכו וחיה.

אי' בזוה"ק עה"פ "ואברהם זקן בא בימים וכו', שכאן נרמז שתשובה שלימה היא כאשר בו ביום שחטא, חזר בתשובה. אבל לאחר שעובר אותו יום שחטא, יתקשה עליו עשיית התשובה ביותר. [ואמנם מובא באריז"ל שאפשר לשוב עד ערש"ק, ועד ער"ח, ועד ער"ה. אולם הכוונה למיני בחינות ומדרגות בתשובה, שעוד אפשר עדיין לשוב.] ומחדש בתכלת מרדכי (מחש"ש מנח"אן זצ"ל) עה"פ בתהלים "לך שמים אף לך ארץ תבל ומלווא אתה יסדתם צפון וימין אתה בראתם". שיש להבין זה שמזכיר כאן דוד המלך רק שה' ברא צד צפון וימין-דרום, ולא מזרח ומערב. הלא דבר הוא.

הביאור בזה שבצדדי מזרח ומערב יש חוקי בראשית של זריחה במזרח ושקיעה במערב בכל יום ויום. משא"כ בצפון ובדרום ישנם את שני הקטבים, הצפוני והדרומי, שבק"ף לא שוקעת השמש בצפון למשך ששה חודשים ולכל תקופה זו עדיין יום. ובחורף לא שוקעת השמש בדרום למשך ששה חודשים. וכל זה עשה הבורא לכל ידח ממנו נדח, שהיהודי שהתאחר בתשובתו בקיץ, מקשרו ה' לצד צפון, שבו נחשב עדיין באותו יום לפני השקיעה ובחורף מקשרו ה' לצד דרום-שיחשב עדיין יום קודם השקיעה, ועי"ז תוכל להיות תשובתו בשלמות.

וגם אם ח"ו כלה חורף ועבר קיץ ולא שב בתשובה, חסדי ה' לא תמו, וישב אנוש עד דכא, עד שגם אם מגיע לכדוכה של נפש-בסוף חייו, עדיין יכול לשוב באותו היום של חטאו, ע"ד "כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבור", ועדיין ביומו של הקב"ה לא שקעה החמה ולא חלפה. וזוה"כ מבאר את הפטרה האחרונה שבבעה דנחמא "באהבתם ובחמלתם הוא גאלם וינטלם וינשאם כל ימי עולם", שנטלם לצדדי העולם ונכ"ל. ויכול ג"כ לרוממם ולנשאם ע"י החשבון של ימי העולם, שאצל הבורא אלף שנה כיום א'. והכל עבור בניו האהובים אשר חומל עליהם.

הנס הגדול של התשובה

ובא וראה את דבריו הנפלאים של בעל הערוך השולחן (ערוך השולחן מהדורת עוז וזה, אחר י"ד חלק ג, רדשות "קול בן ליה"). דהנה מובא בטור בהלכות ער"ה, שבנ"י שמחים ביום הזה ויודעים שהקב"ה עושה להם נס! שלאאורה ענין התשובה הוא מרצונו הבורא יתברך שכל מי ששב בתשובה מקבלים אותו באהבה, אך מדוע נחשב ענין התשובה לנס שיוצא מגדרי הטבע.

ומחדש בעל הערוך השולחן (וחו"ד בתוספת הסבו), ע"פ הידוע שמכל מקור אור יוצאים ממנו חלקי אור ובהם חלקיקים קטנים ביותר, ומתפורים על חפצי העולם, ואח"כ חוזרים חלקיקים אלו עם תבנית וצורת אותו חפץ ונכנסים לעין, שמעביר את הנתונים למח, וכך דברי העולם נראים לאדם, וכך הוא נח הראיה.

והנה ידוע שאותם חלקיקי אור המאירים, הם ג"כ המהירים ביותר בבריאה, שרצים במהירות של שלוש מאות אלף ק"מ בשניה אחת! ובדקה 18 מיליון ק"מ, ובשעה מיליארד 80 מיליון ק"מ, ובשנה 90 וחצי טריליון ק"מ, [וזה אומר שחלקיק אור יכול להקיף את כל כדור הארץ (שהוא 40- אלף ק"מ), בקצת יותר מעשירית שניה!]. ולפי"ז יוצא חשבון נפלא ביותר שהרי כדור הארץ רחוק מהשמש בערך מאה וחמישים מיליון ק"מ, ובשעה אחת מקיף גוף השמש את כדור הארץ עשרים וחמשה מיליון

ק"מ. וביום אחד מקיף השמש במסלול של שש מאות מיליון ק"מ! וכיון שבכל שניה עוברת הקרן אור שלוש מאות אלף ק"מ, אם נחלק מאה וחמשים מיליון לשלוש מאות אלף, זה יוצא חמש מאות שניות! ז"א שלוקח לקרן אור להגיע מהשמש כאן לכדור הארץ 500 שניות! והיות ו-480 שניות הם שמונה דקות, נמצא שכאשר אנו רואים כאן בעוה"ז את השמש, באמת אנו רואים איך שנראית לפני שמונה דקות ועשרים שניות. וז"א שברגע האמיתי של הזריחה, כאן עוד חושך מוחלט עד שמונה דק' ועשרים שניות לאח"כ שרק אז נראה כאן בעוה"ז אור שמש!

והנה השמש היא מהכוכבים הקרובים לכדור הארץ, וישנם כוכבים שהם במרחקים של טריליוני טריליוני ק"מ מאיתנו. ואין לנו בכלל מושג כמה גדול היקום של הבורא!

והנה בחודש אייר למשל שבו הכוכבים במזל שור, שם יש כוכבים גדולים ורחוקים מאיתנו כששים ושמונה שנות אור, ואם אנו רואים בלילות אייר כוכב ממזל שור, בידוע שנקודת האור הזאת שרואים עכשיו, היא יצאה ממזל שור לפני ששים ושמונה שנה!

וע"ד משל, הכוכבים ממזל בתולה שהם רחוקים יותר, לוקח להם מאתים וששים שנה להגיע אורם לכאן. וכיון שהבעש"ט הק' נפטר בשנת תק"כ לפני מאתים וששים שנה, א"כ אם ראינו השנה כוכבים ממזל בתולה בחודש אלול, בידוע שאור זה יצא עוד מזמן הבעש"ט הק'!

ולשבר את האוזן, אם מישהו היה עומד עכשיו על אותו כוכב ומסתכל לכיוון מעזיבו, היה רואה עתה את הבעש"ט הק' הולך לסליחות!! שאז יצא אותו אור ומראה ממעזיבו במרחק מאתים וששים שנה מהכוכב, ורק עכשיו הגיע לשם אורו!

הפלא הגדול של מחיקת העבירה מכל היקום

ולפי"ז יוצא, שאם ח"ו אדם עשה עבירה ר"ל אזי כמו שמכל פעולה נעשה תמונה של אותה מציאות, ותמונה זו תגיע למזל שור מאה ושלושים שנה אחרי העבירה, ואחר מאתים וששים שנה יגיע למזל בתולה. וכך זה הולך ממשיך כל הזמן להגיע לעוד ועוד מרחקים, וכ"כ הרבה שנים אחרי שכבר נפטר, ממשיכה אותה עבירה ר"ל להראות ולטנף ולהשפיע בכל אותם כוכבים רחוקים יותר ויותר. וזה כוונת חז"ל שכל העובר עבירה מלפפתו והולכת לפניו, שכל אותה פעולת עבירה ממשיכה להשפיע רע במקומות הרחוקים. וכמוכן מידה טובה מרובה, שבעשה מצוה אחת בעוה"ז מקדמתו והולכת לפניו בעוה"ב, שנאמר "והלך לפניך צדקך". ולפי"ז מובן את גודל הנס שעושה הקב"ה בכח התשובה שמקבל את תשובתם, ואז הקב"ה מוחק וקורע את כל התמונות והרושם של אותה עבירה ר"ל מכל עולם ועולם, ופעולה רעה זו לא ממשיכה להיראות בשום מקום.

ואם יהיה אפשרות להסתכל בטלסקופ משוכלל כזה על אותם כוכבים רחוקים, יראו רק את המעשים הטובים שנעשו לפני אותם שנים קודמות, בלי החטאים שעליהם עשו תשובה.

והידוע נפלא עוד יותר, שאם עשו תשובה מאהבה, ייראה ממש תמונה הפכית. שבמקום פעולה ומעשה עבירה נוראה שצריכה להראות באותו כוכב רחוק, רואים מצוות מופלאות נשגבות שאותו אדם עשה ממש ברגע פעולת העבירה!!

זה הכוונה בדברי הטור שיודעים בני"י שהקב"ה יעשה להם [את ה]נס [ה]מופלא ביותר של כח התשובה!]

שידוד בחינות עולם שנה ונפש ביוה"ק

ועכשיו בא וראה את גודל אהבת הבורא אלינו הנגלה לנו ביום הקדוש הבעל"ט, שעבור אהבתו לבניו

שובר הקב"ה ביום הקדוש את כל חוקי הטבע שבכל הבחינות עש"ך-ע"ף-ע"לם ש'נה ונפש שיש בבריאה.

בבחינת 'עולם', שעשה מקום בעולם שהוא מעל כל מציאות העולם וחוקי וכללי הטבע, וזה מקום קודש הקדשים שמקום ארון והכרובים אינו מן המדה, ששם אין כלל מציאות גשמית, ושם מקום הג"ע. וכמובא ברמ"ק שלא לחינם בסדרי העבודה של יוה"כ שאומרים במקום עבודת יוה"כ לא מתחילים מהעבודה עצמה, אלא חוזרים לבריאת העולם ובריאת האדם, וחטא עץ הדעת, וגירוש אדה"ר משם. והמשך הדורות עד אהרון הכהן. שלכתחילה כן נברא האדם, לחיות בגן עדן. ובתרגום יונתן אומר שהכוונה לקודש הקדשים, שזה המצב הטוב ביותר עבור האדם, להיות בקה"ק "לעבדה ולשמרה". בחינה של מ"ע מה לאכול מכל פרי הגן, ומצוות ל"ת מה לא לאכול. ולא היו צריכים אז תרי"ג מצוות חוץ מזה. וכאשר אדה"ר גורש מקדם לג"ע, למקום המזבח במזרח קודש הקדשים, אותם כרובים הכתובים בתורה ששומרים שלא יוכלו לחזור לג"ע, אלו הכרובים שמצויירים על הפרוכת. והיא מבדילה בין הקדש לקה"ק, ומכאן ואילך צריך לעבוד את ה' מחוץ לקה"ק בכל עבודות המקדש וכו'. אבל שאיפתנו לחזור לשכון בג"ע בקה"ק, "אטייל עמכם בגן עדן", בלי פרוכת המבדיל, בלי שום מחיצה בין ישראל לאביהם שבשמים. וזה הכונה ב"וזההלכתי בתוכם" שכתוב בפ' בחוקותי.

ובסה"ק "ברית מנוחה" על סדר העבודה שנעשה ע"י מחבר מהראשונים, רבי אברהם הספרדי, שהאריז"ל מעיד עליו שנתלבש בו רוח של תנא. והאריז"ל מפרש בו כמו שמפרש בדברי זוה"ק, שכאשר הכ"ג שמייצג את האדם המתוקן עבר את הפרוכת המבדלת ונכנס לקה"ק, יצא בעצם מהעוה"ז ונכנס למציאות אחרת. ולכן לא שלטו שם שום חוקי הטבע. שהגיע למדרגה של לחזור בחזרה לג"ע שמשם גורש, ובשעה שנכנס לשם היה רואה את כל מה שהיה בג"ע, "עץ החיים" ו"עץ הדעת", רק מכיון שעדיין לא הגיע לתיקון השלם יש איסור אכילה ביוה"כ, כדי שלא יאכל מזה. והיה שם הבחינה של אטייל עמך בג"ע. וכפי שסיפר ר' יוחנן כ"ג פעם אחת נכנסתי להקטיר קטורת וכו', וראיתי אכתריאל ל-ה ה' וכו'.

וכן בבחינת 'שנה', שזמן יוה"כ הוא למעלה מכל בחינות הזמן, וכמובא במדרש על תהלים (קמ"ט) "ימים יוצרו ולא אחד בהם", שביור לו הקב"ה יום א' לחלקו, שהוא מעל סדר הזמנים הרגיל. וביום זה שיך הזמן לעולם התיקון!

וכן בבחינת 'נפש', שנעשה העבודה ביום זה עם הכ"ג שיוצא לגמרי מבחינת הגוף והטבע, כמובא באריז"ל ובברית מנוחה שלא היה נכנס בכלל עם גוף, ונס היה איך הונכס הכף והמחתה. וזה הכונה "וכל אדם לא יהיה באוהל מועד", שג"כ הכ"ג עצמו לא יהיה שם, שנהפך אז ליותר ממלאך!

ועוד מובא עניין נפלא בחת"ס. דמובא בחז"ל דעוברה שהריחה לוחשים לעובר שיהיה היום, ואם נרגע בידוע שיהיה צדיק, ואם לא ה"ה רשע ועי"ז נאמר זורו רשעים מרחם וכו'. ומקשה מדוע שנה איסור האכילה ביוה"כ מפאר איסורים נכבילה וטריפה, שלא מצינו בכה"ג שלוחשין לעובר. ואומר דבכל האיסורים מציאות גוף העובר שהוא במצב שא"א לדבר עמו, מציאות זו מבדלת בין הנפש ללוחש. אך ביוה"כ"פ משתנה כל מהות האדם ונעשה לכולו 'נפש', ועי"כ אין שום מחיצה המבדלת.

וכל בחינות האלו שהיו לגמרי מחוץ לכל כללי ומציאות העולם הנהוגות, לא מצינו בשום דבר וענין אחר. רק לצורך טהרת בני"י מכל העונות ומכל דבר שמנתק ומרחק מהבורא, ולהחזיר את בניו האהובים לשורשם, לכל ידח ממנו נדח.

ביום כפור נמתקין כל הדינים בשורשם

מה עז מהארי ומה מתוק מדבש (שופטים יד, יז). הנה אף שהמעשה הי' כפשוטו, עכ"ז מדנכת בתורה, ע"כ יש בו ג"כ איזה רמז וסוד בדבר, וי"ל בזה ע"ד שכתבו בספרי מוסר, ע"פ אריה שאג מי לא ירא ר"ת אלו, ר"ה, יו"כ, הו"ה, והנה עיקר הימים הקדושים האלו הוא ר"ה שהוא יום הדין הגדול והנורא, והימים הבאים אחריו, הם גמר של ר"ה. כי בר"ה מתחלת המיתוק הדינים ע"י שופר, כידוע שופ"ר היינו הפ"ר דינים נמתקין ע"י ש"ו, מספר דב"ש, ויז"כ הוא גמר המתקה, כי כפור מספרו ג"כ ש"ו מספר דב"ש, והושענא רבא הוא הגמר בשלימות כידוע, והוא שמרמז, מה עז מהארי, היינו ארי"ה ר"ת ה"ל מכל, שהוא עז וקשה, יומין דינין, אבל מה מתוק מדב"ש היינו שיש המתקה לכל הדינים ע"י דבש כמ"ש ש"ו משופ"ה, גם כפ"ר שבו נמתקין כל הדינים בשורשו ונעשין כולו חסד ואמת ויוכפר העון, והבן.

(דגל מחנה אפרים - ליקוטים)

טעם שקורין שבת שובה

טעם על שנקרא שבת שובה, הגם שלפי פשוטו ידוע ע"ש שאומרים הפטרת שובה ישראל בו ביום, אך י"ל ג"כ שמרמז על העתיד, שיהי' יום שכולו שבת וע"ז קורין אותו שבת שובה, הינו תיכף בצאת השבת חוזר ושב תיכף שבת ולא יהי' כלל בחי' חול באמצע רק יום שכולו שבת, וק"ל.

(דגל מחנה אפרים - ליקוטים)

טעם המצוה באכילת ערב יום כיפור

מפני שהשי"ת חפץ חסד וחושב מחשבות לבטלי ידח ממנו נדח שיהי' עליה בצד מה, לכל האכילות החיצוניות של כל ישראל, ע"כ קבע יום א' בשנה, והוא ערב יוה"כ. שמצוה לאכול ולשתות בו אפי' כשאוכל בבחי' חיצונית שהוא למלאות תאוותו, בעיני"כ נחשב לו ג"כ למצוה, וכאילו התענה וכו', ועי"ז שיש פעם אחת מצוה באכילה חיצונית היא, עי"ז יש עליה לכל אכילות חיצוניות לכל השנה, מאחר שגם בבחי' זו יש פעם א' קירוב לקדושה ע"י הכח של מצוה שעושה בעיני"כ אפי' בחצוניות המאכל, יש קירוב לכל הבחי' ההוא מכל השנה.

(מאור עיניים - אמור)

בני יעשו תשובה נכונה עד שיגרמו שכביכול השי"ת יתחרט על אשר גזר עלינו הגלות

אם תשוב ישראל נאם ה' אלי תשוב. תעשו תשובה נכונה עד שתגרמו בתשובתכם, שכביכול השי"ת יתחרט ממחשבתו אשר גזר עלינו בעת הגלות הגזירות שעברו עלינו, ויהפוך רצונו עלינו לטובה וישועה ורחמים, אמן.

(תפארת שלמה - וישלח)

כ"א צריך לשוב לחלק אלוקי שיש בקרבו

שובה ישראל עד ד' אלוקי (חושע יד, ט). עד חלק אלוק' שלך, כי כל איש ישראל יש לו חלק אלוך ממעל, רק כשאנו טוב אזי אינו אצלו, ע"כ אמר הכתוב שובה ישראל עד שתבא לחלקך חלק אלוך ממעל. "ארפא משובתם", אני בעצמי, [ח]אע"פ [כ] "ואוהבם נדבה" אשוב להם כאילו מעצמם התעוררו לשוב, ואח"כ "אהיה להם כטל לישראל".

(בית אהרן)

כשהקב"ה רוצה להעניש עושה עצמו כביכול כתם

הצור תמים פעלו (דברים לב, ד). צור הוא לשון חוזק ותוקף קשה דהיינו כשהשי"ת רוצה לענוש את האדם הוא עושה עצמו כביכול כתם, דתם הוא שאינו יודע לרמות, כך השי"ת עושה עצמו כאינו יודע ומענישו ברחמים ולא לפי מעשיו.

(נועם אלימלך)

התשובה צריך שיהיה מתוך שמחה

הלד' תגמלו זאת וגו' (דברים לב, ו). ה' נקודה בפת"ח, והיא נדרשת תיבה בפני עצמה, ושמעתי מהרב מבארדיטשוב, שה' בנקודת פתח מורה על שמחה, כי אנו רואים כשאדם שמח מאד ולבו מלא משמחה, מוציא מפיו הבל, בה' בנקודת פתח, והנה ה' מרומז בה תשובה כמ"ש ז"ל, דכרעא דה' תלוי' לבע"ת שדרך שם יכנסו מתחת כסא כבודו לבעת"ש, וענין נקודת פת"ח מורה על ענין שאומרים ביה"כ, פתח לנו שער, ופותרת ית"ש שער לדוכקי בתשובה, ופתחת השער הוא למעלה מרגל ה' כנ"ל, ומורה לנו ג"כ ליכנס בשערי תשובה בשמחה כנ"ל, שזהו מרומז בה בנקודת פת"ח.

(זרע קודש לעיני"כ)

בגודל מעלת התשובה ביום השבת

הר"ר משה מנחם העכט הי"ו

לקראת שבת שובה, שהוא מעשרת ימי תשובה וכמו שכתב ברמב"ם (הל' תשובה פ"ב ה"ו) שהתשובה בעשרה ימים שבין ר"ה ליוה"כ, היא יפה ביותר ומתקבלת היא מיד שנאמר "דרשו ה' בהמצאו" וכו', נביא כאן מעט מן המעט מה שמצינו בספ"ק השייכות של שבת ותשובה, וגודל מעלת התשובה בשבת קדש.

הנה במצות תשובה (שקדמה לבריאת העולם) יש כמה חילוקים ודרגות, הן מהות התשובה והן בזמני התשובה, יש תשובה מאהבה ויש תשובה מיראה, כדאיתא בגמ' (יומא פ"ו) אמר ר"ל גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כשגגות שנאמר "שובה ישראל עד ה' א-לוקיך כי כשלת בעונך" - הא עון מזיד וקא קרי ליה מכשול. איני והאמר ר"ל גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכות וכו', ל"כ כאן מאהבה כאן מיראה, עכ"ל הגמ'.

ובזה"ק איתא, שתשוב"ה היינו - תשוב ה', ה' תתאה (משם הו"ה) תשובה תתאה, ה' עילאה תשובה עילאה.

ובאגרת התשובה לבעל התניא מבאר באר"כות (פפ"ד עד סוף האגרות) את הענין הזה מהו תשובה עילאה ומה תשובה תתאה, ויש פגמים שסיגי בזה תשובה תתאה, ויש פגמים שאין מועיל להם תשובה תתאה כ"א תשובה עילאה כמבואר בזה"ק, וכמו"כ

יש זמנים שהם בחינת תשובה תתאה כימות החול ויש זמנים שהם בחינת תשובה עילאה - בשבת קודש, שאז היא עליית העולמות למקורם, וכן הנשמה בתשובה עילאה שבה למקורה.

ובשפת אמת עה"ת האריך הרבה בענין זה וכתב בתוך דבריו שבעשי"ת יש בהם את כל חלקי התשובה ובשבת קדש אז הוא זמן תשובה מאהבה.

עוד יש חילוק במצות התשובה, בין העושה תשובה מיראה להעושה תשובה מאהבה, דבתשובה מאהבה כתב מהרש"א ביומא (סו) עושה עניינים יתרים יתר על ציווי התורה, ובבני יששכר (מאמרי חודש תשרי מאמר ד' אות ל"ט) הביא בשם החיד"א שהד' חלוקי כפרה אינם רק להשב מיראה, אבל השב מאהבה אי"צ לד' חילוקי כפרה, רק מתכפר לו הכל בתשובה לבדה כ"כ בשם גדולי הקדמונים וכו', ובהמשך מבאר בזה הפי' "שובה ישראל עד ה' א", היינו הוי"ה בניקוד א-לוקים, שהיא תשובה עילאה תשובה מאהבה וכו'.

הרי לנו שתשובה מאהבה היא בחינת תשובה עילאה והזמן לזה הוא בשב"ק כמ"ש לעיל בשם הזהר, וע"כ יש לשוב בתשובה לפני השבת כמובא בספ"ק, כי בימות החול הוא תשובה תתאה, ורק אח"ז אפשר לזכות לתשובה עילאה שהוא בשבת קודש, ושבת הוא אותיות תש"ב אנוש.

וכמו כן שב"ק הוא זמן של תשובה מאהבה, כדאיתא במדרש רבה (בראשית כ"ב) פגע בו אדם הראשון בקין א"ל מה נעשה בדיןך, א"ל עשיתי תשובה ונתפשרתי, התחיל אדה"ר מטפח על פניו, אמר, כך היא כחה של תשובה ואני לא יודע, ומיד עמד אדה"ר ואמר "מזמור שיר ליום

ועוד נביא כאן דברים נפלאים שאמר הרה"ק ה'בעל התניא' ונדפס בליקוטי תורה (בדושי"ם לשבת שובה עמ' ס"ו ע"פ ז"ל), ולכן שבת אותיות תש"ב, שענין שבת וענין תשובה הכל אחד, דהיינו חזרת הדברים למקורן ושרשן, כי הנה תשובה אינה מעבירות שבידו דוקא, אלא להשיב נפשו וכו', אל מקורה ושורשה וכו', ולכן נתקנו עשי"ת ויוה"כ גם לצדיקים גמורים, כי זה כל האדם ועיקר התשובה היא כמוש"כ, ל"ך אמר ליבי בקשו פני' פני' והוא בחינת תשובה

עילאה מעומקא דליבא כאדם המעמיק במוחו ולבו ומחשבתו בדבר שחיי תלויין לו ונושע עד הנפש ממש, עכ"ל. הרי לנו ששבת ותשובה הכל אחד.

ובבני יששכר במאמרי השבתות (מאמר ט' אות ו') הביא את דברי רבו הרה"ק מלובלין זיע"א שביאר את הפסוק "נחנו פשענו ומרינו אתה לא סלחת" נחנו היינו יום מנוח שלנו, פשענו ומרינו שלא שמחנו את יום המנוח, אתה לא סלחת מפני זה, עכ"ל (של הרה"ק מלובלין).

וביאר הבני יששכר עפ"י שכל הסיבה לקבלת התשובה הוא בכח השבת שהוא אות בניי ובין ישראל, כי גוי ששבת חייב מיתה ובזכות השבת אנו נקראים בניי כי זה לנו אות, ואב שמחל על כבודו כבודו מחול, וע"כ מועיל תשובה וע"כ שבת אותיות תש"ב כי הא בהא תליא, עכ"ל.

ובמאמרי חודש תשרי (מאמר ד' אות כ"ד) ביאר שתשובה מאהבה הוא בחינת ב"ן המתגעגע על שהרחיק עצמו מאביו וזכר אהבתו אליו ושב אליו באהבה, וזאת התשובה לא תצוייר באומ"ה שאינם במדרגת בניי לעולם, נמצא שע"י שבת שהוא אות שאנו בחי' בניי, אנו זוכים לתשובה מאהבה.

והנה בעת הזאת שאנו עומדים לפני שבת שובה, שבשבת זו שייך כל הבחינות של תשובה כנ"ל, וכולל כל זמני תשובה המועילים גם ביחיד, המתחזק לשמור שבת זו כהלכתו, זוכה לתשובה שלימה ונסלח לו, כמ"ש החיד"א (פס' דברים אחרים) על המנהג ישראל שקורין לשבת הזה "שבת תשובה" כי באמת עיקר התשובה וכו' ובשמירתו זוכה לתשובה שלימה ונסלח לו, עכ"ל.

יה"ר שנזכה כולנו לעשות תשובה עילאה ושלימה מאהבה, ויקיים בנו הכתוב: "ונסלח לכל עדת בני ישראל", אמן.

לכל עדת בני ישראל, אמן.

במקום שאמרו חכמים להקל. והדין מחייבם לעשות שאלת רב לפני יום הקדוש כדי לדעת את המעשה אשר יעשו, ולא יצא ח"ו שכרם בהפסדם:

ג. חולי סכרת מספר 1 אין מתעניין כלל, ויאכלו וישתו כהרגלם, כיון דספק פיקוח נפש הוא. אבל חולי סוכרת מספר 2, דינם תלוי באיזה אופן מטופל בדרך כלל באינסולין או בכדורים, ולכן חייבים לעשות שאלת רב, וכ"כ אלו הסובלים מקרישת יתר בדם, יעשו שאלת רב:

יד. וביותר בשנה זו, כל שיש לו איזה ספק אפילו ספק ספיקא של סכנה וכדומה, חייב לעשות שאלת רב בכדי לדעת המעשה אשר יעשו:

טו. מי שהותר לו לשתות, יש אומרים, שמותר לו לשתות דוקא מים פשוטים, אבל לא דברים מתוקים¹¹. ויש מתירים¹², וכן נקטינן להלכה:

טז. יש לזהר מג' ימים קודם יום הכיפורים שלא יכניס עצמו אפילו לספק שמחמתו יצטרך לאכול ביום הכיפורים¹³:

יז. הנה מחובת היום הוא מצות 'ועניתם את נפשותיכם', והתפילה נתקנה כדי להתפלל שיכפר לנו על חטאתינו, ולכן מי שחלש לבו, או שהרופאים הזהירו אותו מצאת פתח ביתו בתענית, משמע שיהם סטורין בביתם אין התענית מזיק להם, א"כ יתענו והיה סגורים ויתפללו ביחידות ולא יקראו בתורה, כי אין זה כדאי לחות איסור כרת דאורייתא¹⁴. ואם יכול להתפלל בשכיבה, יש לו להתפלל כן בשכיבה:

יח. במקום הצורך שאין לאשה יכולת להתענות וגם לשמור הילדים בבית, אזי החיוב מוטל על בעלה לישאר בביתו לשמור על הילדים, כדי שהיא תוכל להתענות:

יט. חולה האוכל נוטל ידיו עד הפרק כמו כל נטילת ידים¹⁵, וכמו"כ יאמר יעלה יבוא בברכת המזון¹⁶:

מוצאי יום כיפור

הכנת מאכלים למוצאי היום

כ. אין לפרוס מזונות ביום כיפור כדי שיהיה מוכן לאכילה מיד במוצאי היום, משום שאסור להתעסק ביום כיפור בדברי מאכל, פן ישכח ויאכל וישתה מהם. ואם צריך ליתן לאכול ולשתות לקטנים שאינם יכולים ליטול בעצמם, מותר לתן להם. ואם אפשר לצוות לנער או נערה שלא הגיעו לכלל חיוב תענית שהם יתנו לקטנים, טוב לעשות כן¹⁷. אבל לגעת ולהכין מאכלים בלי להתעסק בהם, כגון להכניס שתיה למקרר ולהוציא אוכל מהמקפיא, שאינו מתעסק באוכל אלא לזמן קצר ביותר, כיון דבזה לא חיישינן שמא יבוא לאכול, שהרי אינו רוצה לאכול כעת¹⁸. וכ"כ מותר ליגע באוכלין כל היום [ועיין בהערה 17]:

המשך בעמוד הבא <<<

נערך ע"י הר"ג ר' נפתלי מרדכי ראזענבוים שליט"א

לערב יו"כ, והגדילה התורה השכר שהרי הוא כאילו התענה תשיעי ועשירי, לומר שמקבל עליה שכר יותר מסתם אכילה ביו"ט¹:

ו. וכל המרבה לאכול ולשתות ביום זה הרי זה משובח². ואין חיוב לאכול דווקא פת, אלא כל מה שהוא אוכל לכבוד היום מקיים מצוה זו³:

ז. ויש למעט בלימודו ביום זה, כדי להרבות בו בסעודה⁴:

דיני יום הכיפורים

חיוב שמחה ביום הקדוש

ח. יש חיוב לשמוח ביום הגדול הזה, וכמשנה מפורשת, לא היו ימים טובים לישראל כחמישה עשר באב וכיום הכיפורים, מפני שניתנה בו תורה לישראל בלוחות השניות⁵, וכן יו"ט הוא יום שליחה וכפרה⁶:

ט. לא היו ימים טובים לישראל וכו' וכיום הכיפורים⁷. וכן על שנתן לו הקב"ה ההזדמנות פעם אחת בשנה לחזור בתשובה לפניו, וכפר לנו על עוונותינו. וכמו"כ מצות תשובה היא אחת מכל מצות שבתורה שיש לקיימה בתוך שמחה וטוב לבב, ומי שאינו מקיימו מתוך שמחה עליו אמר קרא, תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב וגו'⁸. ולא עוד אלא שזדונות מתהפכין לזכויות ביום זה⁹, וחיוב לשמוח בכל רגע ורגע שמתענה¹⁰. ולכן מברכין שהחינו מתוך שמחה, כיון דבטוהים אנו שנחזור בתשובה וה' הטוב יכפר לנו, וא"כ אין שום חשש ברכה לבטלה¹¹. ולכן אי אפשר לקבל יום הקדוש הזה אלא מתוך שמחה ובישוב הדעת, כי על ידי השמחה המוח מזדכך, ועיקר התשובה הוא ע"י מוח זך¹²:

י. וכן מן הדין היה שיהא חיובו שקילה כשבת. אלא כיון שיום זה זוהר לבן מתגלה בו, לכן הוא כולו רחמים וחסדים, ולכן גם העונש הוא ברחמים בכת ולב בסקילה¹³:

דיני חולה ביום הכיפורים

יא. הנה טבע הטביע הקדוש ברוך הוא בעולם בגופות ישראל, שאע"פ שמדרך הטבע קשה תענית להגוף, אבל לא כן גופי ישראל ביום הקדוש שהטבע הוא שיכולים להתענות¹⁴. אבל כיון שהשאלות מצויות נפרט כמה נקודות בענין זה:

יב. יש להזהיר שכיון ששאלות אלו הרי הן גבדר ונושמתם מאוד נפשתיכם¹⁵, וכיון שכן אין להחמיר

דיני ערב יום הכיפורים

הכנה ליום הגדול והקדוש

א. מצות עשה מן התורה להעיר אדם את רוחו לחזור בתשובה ביום הכיפורים, שנאמר, מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו. על כן הזהירנו הכתוב שנטהר לפני ה' בתשובתנו, והוא יכפר עלינו ביום הזה לטהר אותנו¹⁶. ואף על פי שנתחייבנו על מצות התשובה בכל עת, מ"מ יש חיוב נוסף ביום הכיפורים, והטהרה אשר בידינו היא התשובה ותיקון המעשים¹⁷:

ב. ולכן אם עבר אדם על מצות לא תעשה, ועשה תשובה במשך השנה, ידאג לעוננו ויכסוף ויחכה להגיע ליום הכיפורים למען יתרצה אל השם יתברך, כי צונו חי הנפש והגוף וחי כל נוצר¹⁸:

מצות אכילה ושתיה בערב יו"כ

ג. איתא בגמרא (יומא פא.) כתיב ועניתם את נפשתיכם בתשעה לחודש בערב מערב עד ערב וגו' (ויקרא כג, לב), וכי בתשיעי מתענין, והלוא אין מתענין אלא בעשירי. אלא מלמד שכל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי. ולכן מצוה להרבות באכילה ושתיה בערב יום כיפור¹⁹. יש אומרים, דחיבו מדאורייתא²⁰, ולדבריהם יש לומר דנשים פטורות כיון דהוא מצות עשה שהזמן גרמא²¹. ויש אומרים, דחיבו מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא הוא²². אמנם הכריעו האחרונים, די"ל דלכו"ע נשים חייבות במצות היום, דאכילה ושתיה²³:

ד. יש אומרים, דמצוה זו מתחלת כבר מליל ערב יום הכיפורים²⁴. ויש אומרים, דמצוותו ביום הוא ולא בלילה²⁵:

ה. ומצינו כמה טעמים בפוסקים על גודל מעלת אכילה ושתיה ביום זה דייקא, א כי מראה שמחתו בהגיע זמן כפרתו, ותהיה לו לעדה על דאגתו לאשמתו ויגונותו לעונותיו. ב משום שמחת המצוה, כי יגדל שכר המצוה בקיימו בשמחה, ומפני שחייב להתענות ביום הכיפורים, נתיחייבו לקבוע השמחה על מצות הסעודה בערב יו"כ. ג כדי שיהיה לנו כוח להתחזק בתפילה ותחנונים ביום הגדול הזה, ולשית עצות בנפשנו לשוב לצור מחצבתנו²⁶. ד כדי להראות חיבתו של הקב"ה לישראל, שלא ציום להתענות אלא יום בשנה ולטובתם, ולכן צוה לאכול יום קודם כדי שלא יזיק להם העינוי. ה משום כבוד יום הכיפורים, שהוא כמו כל יו"ט שיש חיוב לכבדו באכילה ושתיה, וכיון שא"א בו ביום הקדימוה

כח. נלמד ממה שאמרו שאין מפליגין בספינה ג' ימים קודם השבת (סימן רמח סעיף א), כיון דג' ימים קודם השבת שייכים לשבת הבאה, וכיון דמפליג בימים אלו הרי הוא כאילו מתנה לחלל את השבת, וכתב המשנה ברורה (שם סי"ח ה) דה"ה קודם יום טוב דאסור, דשבת ויו"ט שווים לענין זה. א"כ ה"ה לענינינו:
כט. לשון החת"ם סופר בתשובה (חלק ו סימן ג):
ל. שו"ת לבושי מרדכי (תניא סימן טו), שו"ת שבת הלוי (חלק ו סימן קלט):
לא. שו"ע (סימן תריח סעיף ט), [ועי"ש במשנה ברורה ובשער הציון באריכות בענין זה]:
לב. מטה אפרים (סימן תריב סעיף ט):
לד. שו"ע הרב (שם). וז"ל, ואינו דומה לחמץ שאסור ליגע בו בפסח לפי שבפסח הוא אוכל שאר דברים

ליום כיפור, כ"ק מרן אדמו"ר מראחמיסטריווקא שליט"א-תכין לבם עמוד לו אות טו).
ו"ל דזהו טעם מנהג העולם שמזמרינ בעת אמירת אשמנו והוידוים ביום זה, דלכאורה נגד הסברא הוא. אלא שאנו מודים ומשבחים על שנתן לנו יום זה שזדונות נעשית זכויות, ועי"ז יש לנו יותר זכויות כדי לצאת בזכי בדין ולזכות לשנה טובה ומתוקה (תפארת ישראל על המשניות תענית שם בסוגריים):
כא. יסוד ושורש העבודה (שער א פרק ט):
כב. דרשות אבן ישראל [להגרי"י פישער רב"ד י-ם] לכל נדרי:
כג. בית אהרן (עמוד קלא):
כד. השל"ה הקדוש (הגהות למסכת יומא, תורה אור אות ט):
כה. בארות המים להרה"ק ר' צבי הכהן מרימנאוו זצ"ל בשם רבו הרה"ק הרמ"מ מרימנאוו זצ"ל (יום הכיפורים אות ב):
כו. שו"ת חת"ם סופר (חלק ו סימן ג):
כז. אור שמח (מאכלת אסורות פרק יד הלכה יד):

אפרים (שם):
יא. שערי תשובה (שער ד אות ח - ט):
יב. שו"ע הרב (סימן תרד סעיף א):
יג. רש"י (ראש השנה ט. ד"ה כל האוכל):
יד. שו"ת שבט הלוי (חלק ד סימן נד אות ב), מנחת חינוך (שם אות א):
טו. מג"א (ריש סימן תרד):
טז. ואם התענו באותו שנה נתחבטו בו הקדמונים, דהנה בפרקי דרבי אליעזר (פרק מ) איתא, שיום שירד משה מן ההר, קראו בתורה ומצאו כתוב בה, ועניתם את נפשתיכם. והעבירו שופר במחנה ביום הכיפורים, וקראו תענית בכל ישראל מקטן ועד גדול, שאלולי יוה"כ לא היה העולם עומד, ע"כ. ואילו בשו"ת הלכות קטנות (חלק ב סימן קלה) איתא, דמסתמא לא התענו בו, כיון דשמחה גדולה היתה לישראל, ועשו סעודה לכבודו של יום קבלת התורה. והרמב"ן (פרשת תרו ד"ה ויהי ממתרת) העלה בצ"ע, עי"ש:

א. שערי תשובה לרבינו יונה (שער ב אות יד):
ב. שם (שער ד אות יז):
ג. לשון קדשו של השערי תשובה (שם אות ח):
ד. שו"ע (סימן תרד סעיף א):
ה. מג"א (סימן תקע ס"ק ט), פרי חדש (סימן תרמ"א), משנה ברורה (סימן תרד ס"ק א):
ו. מנחת חינוך (מצוה בראיתא טו):
ז. שו"ע הרב (סימן תרז סעיף א בסוגריים), ודייק מדמרבין מקרא זו דצריך להוסיף מחול על הקודש, ואי אפשר לדרוש ב' דרשות מפסוק אחד, עי"ש:
ח. שו"ת כתב סופר (או"ח סימן קב), הגהות חכמת שלמה (סימן תרד סעיף א):
ט. מג"א (סימן תרד ס"ק א) בשם השל"ה הק" (יומא נ מצוה ד"ה ועינו), אשל אברהם מבוטשטייט (שם).
ועיין שדי חמד מערכת יום הכיפורים ואסיפת דינים אות א' שהאר"ן ביה:
י. ביאור הגר"א (שם אות א), הגהות יד

מאורי האש, או שביך על נר נשמה שאינו עשוי להאיר בזמניו, ולכן לא נחשב נר ששבת אף שדלק מערב יום כיפור, לא יצא אפילו בדיעבד וחייב לחזור ולברך:

ל. יכול להדליק נר אחר מ'נר נשמה' ולברך עליו, משום שגזירה הינו 'נר ששבת' אלא שלא נעשה להאיר, לכן מותר להדליק ממנו נר אחר להאיר, ויברך על שניהם ביחד^מ:

ילכו מחיל אל חיל

לא. כתיב לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלקים את מעשיך (קהלת ט, ז), ואיתא במדרש (קהלת רבה שם ריש סדרא תליתאה) ביוכ"פ מתענים כולם והקב"ה מוחל להם את הכל וכו', יצתה בת קול ואמרת להם לך אכול בשמחה לחמך, כבר נשמעה תפילתכם, ולכן אוכלים ושותים ושמים במוצאי יום הקדוש^מ, על שנתן לנו יום קדוש שבעבור יום זה נמחלו כל עוונותינו בחמלת ה' עלינו^מ. ויש אומרים, דהוה עיקר הטעם שתוקעים בשופר אחר נעילה, שיש להבדיל בין יום טוב של יום הכיפורים, ליו"ט של מוצאי יו"כ^מ:

לב. בצאתו מבית המדרש מאחלין זה לזה 'א גוט יום טוב' כדרך שאומרים בשבת ויום טוב^י:

לג. המדקדים מתחילים מיד במוצאי יום כיפור בבניית הסוכה כדי לצאת ממצוה למצוה^י. או ללמוד מסכת סוכה או הלכות הנוגעות ליו"ט סוכות הבעל"ט. [וכן נהג הרה"ק הר"ר מרדכי'לה זיע"א ללמוד מסכת סוכה במוצאי התענית ובחצות הלילה נכנס לשלחנו הטהור].

לד. יש אומרים שיש מצוה בפני עצמה לבנות את הסוכה, מלבד מצות ישיבה בסוכה^י:

כו. מי שאינו יודע אם אנשי ביתו שמעו הבדלה, יכול לשמוע הבדלה בבית הכנסת על תנאי, שאם לא שמעו אינו מתכוון לצאת בהבדלה זו, ויכול לשתות מים אחרי ההבדלה בבית הכנסת, אך לא יאכל ולא ישתה קפה ושאר משקים שמא לא שמעו אנשי ביתו הבדלה, ולא יצא בהבדלה ששמע בבית הכנסת, ורק לעניין שתיית מים שלרוב הפוסקים מותר אף בלי הבדלה יש להקל:

נר ששבת

כז. מברכים בורא מאורי האש רק על נר ששבת, דהיינו נר שדלק מערב יום כיפור עד מוצאי יום כיפור^מ, או נר שהדליקו מנר ששבת^מ. [הטעם שצריך דווקא נר ששבת שלא כמוצאי שבת שיכול להדליק נר במוצ"ש ולברך עליו ולא צריך דווקא נר ששבת, משום שבמוצאי יום כיפור מברכים על ההנאה שנהנים מהנר הזה שבמשך היום היה אסור להשתמש בו ורק במוצאי יום כיפור הותר להשתמש בו, ועל הנאה זו מברכים 'בורא מאורי האש', משא"כ במוצ"ש ברכת 'בורא מאורי האש' הינה ברכה כללית על האור, משום שיצירת האש נעשתה במוצ"ש, ומשכחים לה' שנתן לו אש ליהנות ממנו]:

כח. אפשר לברך בורא מאורי האש על נר יחידי ואין צריך אבוקה כמו במוצאי שבת^מ. ויש מחמירים. והלכה כדיעה ראשונה^מ:

כט. בדיעבד אם בירך בורא מאורי האש, על נר שהדליקו מגפרור אינו צריך לחזור ולברך, דישי לסמוך בדיעבד על הפוסקים שאם הדליק את הנר מנר אחר, חשוב כנר ששבת^מ. אבל אם הצית גפרורים לצורך ברכת בורא

נטילת ידיים לתפילת מעריב

כא. יש נוהגים, ליטול ידיו לתפילת מעריב, כיון שבמשך כל יום הכיפורים לא נטל ידיו אלא עד קשרי אצבעותיו. ולהלכה אינו להיזדרז בעלמא^מ:

כב. יש להוסיף מחול על הקודש במוצאי יום כיפור, ולכן אין לעשות מלאכות מיד במוצאי יום כיפור, כגון להדליק אור או להעמיד הקדרות לבשלן מיד בצאת הכוכבים, אלא ימתין מעט אחר צאת הכוכבים, ואין שעור מדויק לתוספת זו, ורק אחר כך יעשה מלאכות^מ:

כג. כשנוטל ידיו לתפילת מעריב אין צריך לומר קודם הנטילה 'המבדיל בין קודש לחול', ואע"פ שרחיצת ידיים הם מהמלאכות שאסורים ביוכ"פ^מ:

טעה בתפילת מעריב

כד. הזכיר בתפילת מעריב זכרינו, מי כמוך, או בספר חיים וכו', אם נזכר קודם שהזכיר ה' בחתימת הברכה יחזור לראש הברכה, אבל אם כבר הזכיר ה' בסיום הברכה אינו חוזר^מ. ואם אמר המלך הקדוש, אינו חוזר^מ:

הבדלה

כה. מבדילין על הכוס ומתחילין מברכת בורא פרי הגפן, ומברך בורא מאורי האש [עיינין לקמן ע"ז], והמבדיל. ואינו אומר פוסקי הנה קל ישועתי וכו'^מ:

חוששין שמא ישכח איסור חמץ בפסח ויאכל גם את זה שנוגע כיון שבימים אלו איננו פרוש ומובדל כלל מאכילה משא"כ ביום הכיפורים שהוא פרוש ומובדל מאכילה לגמרי אין חוששין שמא ישכח ויאכל, אלא אם כן הוא מתעסק בתיקון המאכל לתקנו ולהכשירו לאכילה אבל בנגיעה בעלמא

אין חוששין לכן, עכ"ל:
לה. בן איש חי (פרשת דברים), לוח ארץ ישראל:
לו. שו"ע (סימן תרכ"ד סעיף ב):
לז. מג"א (שם ריש הסימן):
לח. חיי אדם (כלל בה סעיף יא):
לט. קיצור שלחן ערוך (סימן קכ"ט סעיף ג).
החפץ חיים זצ"ל, לאחר שהוציא את

חיבורו לאור הבחין שהעלים בטעות הלכה זו, וחלשה אז דעתו על שנעלם ממנו הלכה שרבים נתקלים בה מידי שנה. שוב הראו לו שכן הוא ממה שכתב בבאיור הלכה (סימן תפ"ד קדוש ישראל), מיד נתיישבה דעתו על שלא העלימו לגמרי, (עדות הגר"ה וקס-נבד החפץ חיים):
מ. מטה אפרים (סימן תרכ"ד סעיף ה):

מא. שו"ע (סימן תרכ"ד סעיף ד):
מב. שו"ת אגרות משה (או"ח חלק ד סימן קכב):
מג. שולחן שלמה (סימן צח"ד ס"ק ג אות א):
מד. אשל אברהם בוטשאטש (סימן תרכ"ד ס"ק ה):
מה. שו"ע (שם סעיף ד):
מו. משנה ברורה (ס"ק יא):

מז. רמ"א (שם סעיף ה):
מח. לשונו הק' של סדר היום:
מט. משמעות הסמ"ג (סוף לא תעשה סי"ט), מנהגי מהרי"ל (עמוד שנו), מטה משה (אות תתפ"ה):
נ. מטה משה (שם):
נא. רמ"א (שם):
נב. שו"ת אבני נזר (או"ח סימן תנט).

באפיק הנזר כמשנתם דרכיהם ומנהגיהם של רבניהם

ירח האיתנים (ג)

סליחות ושחרית. ג. קודם סעודה ראשונה. ד. קודם מנחה. ה. קודם סעודה המפסקת (חודשי רשומות אומרים, דהו זכר לכה"ג שטבל ביו"כ ה' פעמים).

סדר הכפרות

רבוה"ק קיימו את מנהג הכפרות בערב יום הכפורים באשמורות הבוקה, מ"מ לא הקפידו שיהי' קודם עלות השחר^י.

נהגו ליקח לכל אחד ואחד עוף בנפרד, ולאשה מעוברת ב' נקבות חזר אחד.

רבוה"ק לבשו בגדי שבת בעת מנהג הכפרות. אומרים הנוסח בני אדם וכו' ג' פעמים כשהתרנגול בידו, ואח"כ מסובב על ראשו ואומר הנוסח. בעת שאומר "זה התרנגול ילך" וכו' מניח יד ימין על ראש התרנגול כעין סמיכה.

אח"כ מפילו קצת על הארץ ואומר "נפש תחת נפש", ומסרו תכף לשוחט.

אצל רבוה"ק היה השוחט מתחיל עם העוף שלהם, וענו אמן על ברכת השחיטה, ואח"כ מברכים "על כיסוי הדם בעפר", ומכסים הדם. ויזהר שלא יתכסה אפי' מעט קודם סיום הברכה. ויש לכסות בידיו ולא בכלי.

ג. זכורני כד הוינא טליא כששאל רבינו הנזר דוד לאביו לאיזו שעה לקרוא לשוחט וענה "האלב עקס" (חמש וחצי).

שבת שובה

רבוה"ק היו מעוררים רבות בשיחות קודש בשבת זו לעורר לבבות ישראל לתשובה ומעשים טובים, לפני היום הקדוש.

בתפלת שחרית אומרים "שיר המעלות ממעמקים" כבעשי"ת.

קודם קריאת התורה נהגו רבוה"ק לדרוש דרשת שבת שובה, והיו מעוררים העם בדרוש ואגדה, וכן עורר על הדברים הצריכים תיקון ולהעמיד הדת על תלה^א.

רבינו הנזר דוד בתחילת הנהגתו היה אומר הדרשה כאביו רבנו הנחל יצחק, ואחר כמה שנים כיבד את כ"ק אדמו"ר שליט"א לדרוש.

רבוה"ק היו עולים לתורה לעלית מפטיר שבת שובה, (והרהר פעמים הורה רבינו הנזר דוד ש"ק אדמו"ר שליט"א יעלה למפטיר, משום שהוא דורש דרשת שבת שובה).

בשבת קודם מנחה אומרים כל ספר התהילים כנהוג.

ערב יוה"כ

משימיים למנהג הכפרות, וטובלים במקוה לפני כן להיטיה. ויזכור לומר ברכות התורה לפני הכפרות.

בערב יוה"כ הולכים למקוה: א. לפני כפרות. ב. לפני

א. יצויין שרבינו הנחל יצחק אף שלא הכין כלל את הד"ת שאמר בשולח"ט, מ"מ בדרשת שבה שובה סידר לעצמו קודם הדרשה.

אח"כ נתנו רבוה"ק לשוחט דמי שחיטה כנהוג, וכן לעק"ך לכבוד ערב יוה"כ.

קודם הסליחות טובלים במקוה, ואומרים סליחות, ומתפללים שחרית.

אחר התפלה חלקו רבוה"ק לעק"ך, ואמרו לקבל שיבקשו את הלעק"ך, ובזאת יזכו שכל השנה לא נצטרך לבקש מתנת בשר ודם.

סעודת ערב יום הכפורים

טובלים במקוה קודם סעודה ראשונה, ולובשים בגדי שבת.

אוכלים דגים מרק ובשר כבסעודת יו"ט ויוון לקיים מצות אכילה בערב יוה"כ^פ.

ענחה ערב יוה"כ

טובלים במקוה קודם מנחה, ומתפללים בבגדי יו"ט.

מתחילים ב"הודו לה' כי טוב", כבערב שבת ויו"ט. מתפללים מנחה שמו"ע וידוי וחזרת הש"ץ, וא"א אבינו מלכנו. אומרים "לדוד ה' אורי" אחר קדיש תתקבל (הרבה פעמים אמרו רבינו הנזר דוד עם הקהל בצוואת בקול רם ולא חו"ק, משום קוצר המון).

סעודה הצפסקת

טובלים במקוה קודם סעודת המפסקת.

אוכלים מרק, ונוהגים לאכול קרעפליך, ואוכלים בשר, ואין אוכלים דגים בסעודה זו. ויזהר לא למלא כרסו בדברים המביאים את השינה ומבטלים כוונת התפילה.

אחר סעודת המפסקת לובשים הקיט"ל ובגדי יוה"כ, ומברכים הבנים.

בברכת הבנים אומרים יברכך וכו' יאר וכו' ישא וכו', וב' התפלות הכתוב במחזור. ורבוה"ק כשברכו לצאצאיהם אמרו תפילה אחת או תפלה קצרה. וכשבקשו מחילתם נענעו בראשן ואמרו "דער אייבישטער זאל אונז אלע מוילח זיין".

מדליקים כל ראש בית אב נר החיים (גענויט לייכט), וכן נרות נשמה עבור נשמות אבוה"ק, וכן בשביל הצדיקים נ"ע, ויושר יליצו בעדינו חיות אש.

כל נדרי ונדרים ליל יוה"ק

יש נוהגים לטבול לפני כל נדרי עוד פעם. ויהי מאד מאד שיהיה לפני שקיעת החמה שלא יכשל ח"ו.

רבוה"ק נכנסו לכל נדרי בעוד יום לפי שיטת ר"ת.

לפני כל נדרי אמרו רבוה"ק דברי התעוררות לעורר לבבות ישראל לתשובה. והרבה פעמים עוררו על זה שאין יוה"כ מכפר על עבירות שבין אדם לחברו.

רבוה"ק עברו לפני התיבה לכל נדרי ומעריב.

מוציאין ג' ס"ת, וג' מחשובי הקהל מחזיקין הס"ת סמוך לש"ץ.

הש"ץ אומר "על דעת המקום" בקול והקהל אומר עמו בלחש.

לפני כל נדרי אומרים חו"ק הפסוק "אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה" הרבה פעמים.

אח"כ אומרים מאמר הזוהר "קם ר"ש סליק", ואומרים את זה בהתעוררות עצומה.

אומרים "כל נדרי" בהתעוררות, הש"ץ אומר בקול רם והציבור עמו בלחישתו כדי שישמעו הש"ץ, ומנגנים הקהל בין התיבות.

אומרים הנוסח "מיום כפורים זה עד יום כפורים הבא עלינו לטובה".

אח"כ אומרים "ונסלח" וכו' וכן "סלח נא" וכו' חו"ק.

ומברכים "שהחיינו" הש"ץ בקול רם, והקהל עמו בלחישתו. הש"ץ מאריך אחר הקהל, כדי שיענו אחריו אמון.

בשבת אומרים קבלת שבת, לכה דודי הקצו, וכגוונא, כבכל יו"ט שחל בשבת. מתפללין תפילת מעריב, ובשמע ישראל ממתנים אחר הפסוק הראשון, ואומרים יחד עם הש"ץ בקול רם "ברוך שם" וכו'.

אומרים אחר "הפורש סוכת שלום" הפסוק "כי ביום הזה" וכו' ובשבת אומרים קודם "ושמר".

אחר שמו"ע בשבת אומרים "ויכולו" וכו' עד מקדש השבת.

פותחין הארון ומזמרין "יעלה תחנונו" חו"ק, ואומרים הסליחות "שומע תפלה" וכו'.

אח"כ אומרים "דרכך" וכו' חו"ק, ואח"כ "למענך" חו"ק, ומדליגים הפיוט עד הפיסקא "תעלה ארוכה" וכו', ואומרים עוד פעם "דרכך אלוקינו" וכו' חו"ק.

ממשיכים י"ג מדות וכו' ופותחין הארון ומזמרים "סלח

נא", ואומרים י"ג מדות, ואח"כ פותחין הארון, ומזמרים "אמנן כן", ואומרים י"ג מדות, ופותחין הארון ומזמרין "כי הנה כחומר" ואומרים י"ג מדות, זכור רחמך. אומרים אל נא תשת וכו' חו"ק, וכן "חטאנו צורנו" וכו' וכשאומרים "חטאנו" וכן כשאומרים "סלח נא" דופקים על הלב כמו בידוי. אח"כ מדליגין על פיוט "אותך אדרוש" עד הפיסקא "הן יעברו זדון למשוגה" וכו', ואומרים עוד פעם "חטאנו צורנו" חו"ק.

אומרים "זכור לנו" וכו'. ב"שמע קולנו" פותחין הארון. ממשיכים הסליחות ומדליגין הפיוט "אתה מבין", עד "כי לה" אלוקינו הרחמים והסליחות", ומדליגים על הפיוטים "ה' מנת חלקי", וכן "מיחד" וכו', וממשיכים "א-ל רחום שמך" אף כשחל בשבת, עד "בעגלא ובזמן קריב", ופותחים הארון ואומרים "אבינו מלכנו" חו"ק כל ג' שורות כמו בר"ה, וממשיכים "לדוד מזמור" חו"ק, והיה"ה, ואומרים קדיש.

אחר קדיש, בשבת אומרים "מזמור לדוד" וח"ק וברכו, וכשחל בחול אומרים עלינו קדיש וברכו.

אח"כ מזמרים "אדון עולם" בניגון המקובל.

אח"כ אומר ה' מזמורי תהלים וקדיש אח"כ.

אומרים שיר היחוד חו"ק, ובכל יום מימי השיר ניגש אחר כש"ץ. אח"כ פותחים הארון ומזמרין "אנעים זמירות" ואומרים קדיש, ובשבת מזמרין אח"כ "שבת שלום" כנהוג.

אצל רבוה"ק זמרו הרבה פעמים שיר הכבוד קודם שיר היחוד, ובשבת אף זמרו שבת שלום, ונכנסו לחדרם לומר שיר היחוד ביחודות.

שחרית יום הכפורים

רבוה"ק עברו לפני התיבה לשחרית.

פותחין הארון ומזמרין אנעים זמירות.

אח"כ מזמרין "אדון עולם" ואומרים ברכות השחר.

פסוקי דזמרה עד יוצר אור כבר"ה.

ביוצר אור אומרים הפיוטים, הפיסקא "סלח לגוי קדוש", וכן "חטאנו צורנו" אומרים חו"ק, אומרים הפיוט "ברוך שם כבוד מלכותו", הפיסקא "מלכותו בקהל עדתי" אומרים חו"ק, וממשיכים הפיוט מלכותו קו"ח, מסיימים יוצר אור כמו בר"ה.

מפני הריבוי בחזרת הש"ץ בשחרית לא נפרט הפיוטים לע"ע, ועוד חזון למועד.

אומרים הפיוטים עד הפסוק "עדי יום מותו", ואומרים את זה ב"פ, ומדליגים הפיוט "אנוס" וכו'.

ממשיכים הפיוטים ואומרים "אתה הוא אלוקנו מלך".

ממשיכים הפיוטים "אנא סלח" חו"ק "אנא רחום" חו"ק, ממשיכים הפיוט "מורה חטאים" וכו', ו"פ אומרים "אנא" וכו' חו"ק, "מלך שוכן" וכו' ב"פ ומדליגים הפיוט "אדר יקר" שביניהם.

אומרים "ובכן אתה רחום סלח לנו", ומדליגים הפיוט "אנא

אלוקים חיים", ואומרים "היום יכתב" וכו' חו"ק ב"פ ומדליגים הפיוט "אימה" שביניהם. ממשיכים הפיוטים "ובכן אב חנון אתה" וכו', ופותחים הארון ואומרים הפיוטים "אמרו לאלוקים" ו"מעשה אלוקינו".

תפילת ציוסף

רבוה"ק עברו לפני התיבה לתפילה זו.

בסדר העבודה אומרים כל הפיוטים.

תפילת גענה

מתפללים בזריזות קצת רבוה"ק לא עברו לפני התיבה למנחה כשלא היה כהן לא הקפיד רבינו הנחל יצחק לעלות למפטיר יונה אלא עלה במקום כהן.

רבינו הנזר דוד עלה למפטיר יונה תמיד.

תפילת געילה

רבוה"ק עברו לפני התיבה.

אחר אשרי ובא לציון אומרים קדיש בנוסח המקובל, ואין אומרים הפיוטים קודם קדיש.

בגעילה אומרים כל הפיוטים והסליחות, וכן אומרים כל הי"ג מדות שכתוב במחזור "יש האומרים כאן י"ג מדות".

הפיוט י"ג מדות אומרים כל הפיוט חו"ק, וחוזרים כל פעם על הי"ג מדות חו"ק, וכן בעת אמירת הסליחות בימי הסליחות.

הרגלים נושאים כפיהם עד צאת הגביע לר"ת

(עין בשו"ע סימן תרג"ג סעי' ה') שנראה במ"ב שם שיש להקל לשאת כפים עד בין השמשות דר"ת, מ"מ בבאר היטב מביא מהמהרי"ל דאפילו אחר עד הלילה נושאים כפיהם. ולכן נוהגין לסמוך ע"ז עד צאה"כ דר"ת. ובמקום שהלכה רופפת בידך הלך אחר המנהג.

תוקעין שופר בזמן ר"ת, ורבוה"ק הקפידו לא לאחר משום חלושי הכח.

תוקעין תקיעה גדולה, ואח"כ אומר הש"ץ בנוסח זה: "לשנה הבאה בירושלים עם הגואל צדק" ג"פ והקהל אחריו ג"פ ואומרים לתקבל וכו'.

תפילת ערבית וצווא יוה"ק

יראה להתפלל בכונה ולא לחטוף במרוצה. [ועי' בנזר דוד **לירח** האייתנים שהמשיל בזה משל נאה, ותו"ד שהיצר יכול להרשות לאדם להתפלל כל יוה"ק בדקות ולחטוף אותו בכוס הקאו"ע במוצי"ן].

אחר מעריב מבדילין על הכוס.

מקדשין הלבנה, ונוהגין ללכת למקוה מקודם.

נהגו רבוה"ק לערוך שולחן במוציא יוה"ק עם כלי זמרה לשמחת כפרת עוונותיהם של ישראל. (בשנה שאירע שלא הכינו

סעודה וכלי זמרה רבינו הנחל יצחק למה אין כלי זמרה כמו שהיה נהוג כל השנים).

המנהג לעסוק במוציא יוה"כ מצות סוכה וכן בד' מינים.

אני מעונש, מ"מ צריך אני להזהר מן העבירה ולעשות מצות כדי "לחזות בנועם ה'" שהוא עוה"ב, ועוד "לבקר בהיכלו" היינו שמבקרין מעשיו שלא יהי' בעל מום מטונף בצואתו. וכן כתוב בזה"ק דאדם שנמצא בהיכל ה' מבקרין מעשיו, לכן צריך האדם להיטיב מעשיו גם אם יהי' פטור מן העונש ע"פ דין.

על רוחניות אבקש שוב ושוב בהפצרות

אחת שאלתי וגו' אותה אבקש וגו'; רביה"ק המגיד ר' מיכל מזלזל שוב זיע"א מבאר פי' נפלא בכפל הלשון, כי הנה לפעמים שאדם מתפלל לשי"ת על איזה דבר בהפצרות ופיתויים, והוא באמת היפך רצון ה'. ואפילו הצדיקים אשר יש בכוחם להפך ולשנות רצון השי"ת וכמו שכל ספרי הקודש מלאים מזה, עכ"פ יש בכח שכלם לידע איך להתנהג בדבה, וצריך להרגיש בכח חכמתם מתי עת להתפלל וכו'. ובאמת אנתנו רואים שכמה שאלו פעמים הם מתפללים ולא נענים, והשי"ת הוא יודע בגודל חכמתו העמוקה. המשך בעמוד אחרון <<<

מנחה המועד

ניצוצי אורה ואבני דרך בנתים הזמן

אורי וישעי (ז)

אותה אבקש לעשות רצון ה' אע"פ שאני פטור מן עונש

אחת שאלתי מאת ה'

אותה אבקש שבתי בבית

ה' בלתימי חיי לחיות

בנועם ה' ולבקר בהיכלו:

שהרי בעליו עמו, שבגמ' אמרו (ב"מ טז) שאפ"י אמר לו השקיני מים ושאל ממנו חפצו הרי זה שאלה בעללים, וה"ה לכל השומרים, והן הלא האדון ה' קדם לזון ולכלכל מיום היות האדם, והוא הנופח באף האדם נשמת חיים ומתעסק בצרכי האדם וכו', א"כ לזה יקרא בעליו עמו מתחילה ועד סוף, וא"כ על כולם להיפטר.

אמנם זהו במילי דעלמא, לאפוקי במילי דשמיא דעל זה ראו להתפלל תמיד בלי הפסק, כי זה ודאי רצון השי"ת. וזהו שאמר דוד המלך ע"ה "אחת שאלתי" מאת ה', זהו ודאי "אותה אבקש", וע"ה ראו להתפלל תמיד "שבתי בבית ה' כל ימי חיי".

בקשתי עבור השכינה

אחת שאלתי: עוד מצאנו בספה"ק, יסוד גדול בעבודת התפלה, שעל האדם לכוון בתפילתו בשביל השכינה שתגאל מן הגלות. וכמו שפי' המגיד הגדול ממעריטש ז"ע, על מאמז"ל "אל תעש תפלתך קבע, אלא רחמים ותחנונים לפני המקום", כלומר רחמים ותחנונים עבור השכינה. ולפי זה מתפרש "אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש", ר"ל את השכינה ושלומה אני מבקש, ומתפלל לפניך לתקן הפגם מה שעשו בעונות.

וכן כתב בסה"ק אור המאיה, "אחת שאלתי מאת ה' אימתי שאלתי רק שאלה אחת, אותה אבקש, בהיות שאלתי ובקשתי עבור צרות השכינה". ובכתר שם טוב מביא דבר זה מפי הבעל שם טוב הק' זיע"א.

בקשתנו להתאחד עם ה'

עוד בחינה שמלמדנו הרה"ק ר' יצחק מנעשכזי זיע"א (ספר תולדות יצחק), וכן בסה"ק באר משה מהרה"ק ר' משה מקאזניץ ז"ע, שהבקשה בזה הוא שנגיע למדרגת דבקות בה'. וזה הפי' "אחת [הוא] שאלתי מאת ה'", שאהי בבחינת "אחת" פירוש להתאחד בהשי"ת. אותה אבקש, אבקש שאהי מרכב לאות ה' שמרמז על השכינה. עוי"ל "אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש" אותה אותיות את ו'ה', פירוש שאלה אחת אני שואל מהשי"ת שיעזרנו על זה שתהיה בקשתי תמיד לייחד אותיות וא"ו ה"א, על השלים השם ברוך הוא, עיי"ש שממשיך לבאר שם הפסוקים כדרכו בסודות התורה.

שאלתי בעוה"ז בקשתי לעוה"ב

בספה"ק יערות דבש מבאר החילוק בין שאלה לבקשה. דהכלל שאלה הוא דבר קטן, ובקשה הוא דבר גדול. כמו שאמרה אסתר נפשי בשאלתי ועמי בבקשת. וכן שאלה הוא לזמן קצר, ולכן קרוי שאלה, משא"כ בקשה הוא לזמן מרובה. וזה פירוש בקשת דוד המלך "אחת שאלתי" הוא לשון שאלה לזמן מה, ממנה יסתעף שאותה אבקש לנצח. והוא "שבתי בבית ה' כל ימי חיי", והוא שאלה לזמן מה, ואין בו נצחיות, כי מעט הם ימי האדם על פני האדמה. אבל מזה תסתעף הבקשה שאזכה ע"י כן "לחזות בנועם ה'" בעוה"ב, וזה הוא נצחי.

ולפי דבריו מבואר הפסוק שדוד הע"ה מבקש אחת שאלתי וגו' שבתי בבית ה' בעוה"ז, ועי"ז אוכה לחזות בנועם ה' לעולם הבא. וכן מפורש ברבינו בחיי (בספר מד הקמח שהובא לעיל בפסוק ג'), אחר שהזכר שע"ה לימוד תורה יש לו תועלת בעוה"ז, והוא כליון האויבים, אומר לנו דוד המלך "שבתי בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו", הונועם שעם התורה יזכה האדם לחיי העוה"ב.

ואם תאמר הלא היה זה שלא לשמה, שמבקש לעסוק בתורה בשביל חיי העוה"ב, והרי למדנו הונועם הממששים את הרב שלא ע"מ לקבל פרס. ע"כ מתרץ בספה"ק חסד לאברהם (דומסט) ע"פ מש"כ בס' עבודת

היא, "אותה אבקש", שתמיד תבער רוח קדשך בקרבי, ותמיד אייחל לקרבתך, ותמיד תהא בקשתי היחידה "שבתי בבית ה' כל ימי חיי", שהיכן שאהי באיזה מקום שבעולם, בבית ובעיר בשדה וביעה, תמיד יהיו הד' אמות שלי "בית ד'", שתמיד אמצא אותך קרוב אלי, ותמיד אהי קרוב אליך.

שהרי באמת "מלא כל הארץ כבודו" (ישעי' ג, א) ואין שום נפקא מינה היכן נמצאים, ואפילו במקום הכי נידח אפשר למצוא את השי"ת, ולהדבק בו, אלא שצריך לזכות לפקידות עינים לראות דבר זה. ע"כ לשוננו.

ועוד מוסיף לבאר שזה הטעם שאומרים מזמור זה בחודש אלול זה לשון קדשו (כ תצא) "לזאת אנו מבקשים בחודש זה "אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו". שנוכה להיות כל ימי חיינו בהרגשה זו שהשי"ת שוכן אתנו, ונחזה תמיד בנועמו, כי ע"י האמונה נמשיך השראת השכינה ביתר שאת.

ועיקר עבודתנו היא שנוכח ונדע שאנו יהודים, ונבקש להיות יהודים, ואז יעזור השי"ת שנהי' באמת יהודים הדבקים בהשי"ת. שזהו מהות השם יהודי, להיות דבוק באלקים חיים. ע"כ לשוננו.

הרב החסיד המפ"ר שמואל אהרן לידר זצ"ל כתב, שזה כוונת דוד המע"ה מה שאמר בתחילה אם תתנה עלי מחנה לא יירא לבי, דאינו מפחד ממלחמות. והטעם לזה הוא "אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח", הבטחון וההתחזקות שלי בעת המלחמות הוא שעיקר בקשתי תמיד הוא רק "אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש" וגו', וכיון שכל חפצי ורצוני להיות בבית ה' הרי זה נחשב כאילו הייתי כל היום בבית ה' ולא אצל המלחמות. כדאמרין בעירובין (ב"ב) דכיון שרצון ומחשבת התלמיד להיות אצל רבו חשבינן דקנה שביתתו לצד רבו וכמאמר הבעש"ט הק' (דגל מחנה אפרים פר' שמות) דמקום שמחשבתו של אדם שם הוא בעצמותו.

בקשה אחת שלא ימאס לעולם

אחת שאלתי וגו' אותה אבקש: הרה"ק ר"מ מזוועיהל זצוק"ל מבאר כוונת הכתוב אחת שאלתי, שצרכי האדם הרי מתחלפים והולכים לפי גילו ומה שצריך היום לא צריך למחר, ורק החשק והרצון לשבת בבית ה' זה נשאר בקשתי לעולם. וזה לשון קדשו (קיצור דמלא פרשת תזריע) בשם זקנו הרה"ק ר' שלמה זיע"א מזוועיהל: "אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, שמעתי מזקני זצ"ל, שבימי עולמי וילדותי שחק בצעצועים כמו מנהג הקטנים, פעם התבונן איזה תכלית יצא מזה שכיון שבכל פעם נמאס אצלו משחק זה ובחר במשחק אחר, הנכון שיבחר המשחק המובחר שלא ימאס עליו לעולם. עד שהתבונן שאין משחק בעולם שלא ימאס אלא לימוד התורה, ואותה אבקש תמיד שלא תשתנה לעולם, כי בתאוות העולם תמיד תשתנה ולא תתמלא מהם, כי הם חסרונות וכל אשר ימלא יגדל החסרון, משביעו מרעיבו (סוכה נב), יש לו מנה רוצה מאתים (קה"ר א, ד), כמו הצמא ושותה מי מלח. משא"כ בעבודת הקודש לא תשתנה רק תהי' כל עבודה תכלית לבא לעבודה יותר גבוהה, שתהי' יותר אמיתית, וביותר אהבה ויראה, ותהי' העבודה הראשונה בחי' זריעה. (ע"י מה שהובא לעיל

מהיערות דבש כע"ז).

כסא דנחמתא
הננו לעגרי בזה תנחומנו הכנים
קדם האי גברא יקירא
ידידנו הרה"ח ר' משה
יעקב זולדאן שליט"א
על פטירת אמו ע"ה
בעל הנחמות ינחמנו בנחמת
עולם, ולא ישמע עוד שוד ושבר
בגבולנו אכי"ר

בקשתנו שבכל מקום שנהיה יהי' זה בית ה'

עוד מבאר רבינו הנחל יצחק שבקשתנו הוא לא דוקא כשאנו בבית ה', אלא שבכל מקום שאנו נמצאים בבית בשדה נהי' בבית ה'. וחלשה"ק (פרשת נביאים) "התורה מגלה לנו גודל כחה ומעלתה של התשובה, שאפילו בזמן שישאל מפוזרים בין הגויים במקומות הנמוכים והטמאים ביותר, בכל זאת יש כח לאיש ישראל לאחוז עצמו במדת התשובה ולהטרה מכל רע ולהתקדש ולהתקרב אל השי"ת.

ובמזמור "לדוד ד' אורי וישעי" אנו מתחננים לפני ד', "אחת שאלתי מאת ה'", בקשתי היחידה מאת השי"ת א. עיין לקמן עוד ביאור בדבריו הק'.

יעמדו על הברכה מצדיקי הרבים שהרימו תרומתם להוצאת הגליון

ידידנו הנכבד
הרה"ח ר' יואל וולרשטיין שליט"א
לרגל היכנס הבן לעול תורה ומצוות
נבד לידידנו
הנאון ר' משה שמעון גונבער שליט"א
למזל טוב ובשעט"מ
ויה"ר שיראה ממנו ומכל יוצ"ה
רוכ נחת דקדושה וכט"ס אבי"ר

ידידנו הנכבד
הרה"ח ר' בנימין פריימן שליט"א
לרגל הולדת הנבד למזל טוב ובשעט"מ
ויה"ר שיראה ממנו ומכל יוצ"ה
רוכ נחת דקדושה וכט"ס אבי"ר

ידידנו הנכבד
הנאון ר' משה שמעון
זאב גונבער שליט"א
לרגל היכנס הנבד לעול תורה ומצוות
בן להחתן הר"ר יואל וולרשטיין הי"ו
למזל טוב ובשעט"מ
ויה"ר שיראה ממנו ומכל יוצ"ה
רוכ נחת דקדושה וכט"ס אבי"ר

הגליון נדפס בחסות דפוס שווה לברכה והצלחה בכל הענינים • רח' השלושה 30 ב"ב • 03-6579999